

Prof. PhDr. Jozef Vladár, DrSc.

Archeologický ústav SAV

Akademická 2

N I T R A

**Zhodnotenie vedeckej a pedagogickej spôsobilosti
doc. RNDr. Petra Chrastinu, PhD.,
pracovníka Katedry histórie Filozofickej fakulty UKF v Nitre
v rámci vymenúvacieho konania
za profesora vo vednom odbore 2.1.7 história
na Filozofickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre**

Vedecko-výskumné aktivity doc. RNDr. Petra Chrastinu, PhD., pracovníka Katedry histórie Filozofickej fakulty UKF v Nitre majú pozoruhodný a široký interdisciplinárny rozmer. Ak v tomto posudku venujem pozornosť predovšetkým problematike dejinného vývoja, neznamená to, že práve táto oblasť je dominantnou sférou jeho činnosti. Môžem konštatovať, že po dôkladnom preštudovaní predložených podkladov charakterizujúcich vedecké dielo P. Chrastinu, že spĺňa všetky náročné kritériá na inauguračné konanie.

Predložené monografie, vedecké štúdie a príspevky (samostatné a v spoluautorstve), sú predovšetkým obsahovo rozmanité, ale aj chronologicky široké. Možno to vysvetliť azda aj tým, že po skončení vysokoškolského štúdia pracoval na troch pracoviskách a plne sa angažoval v realizácii ich vedecko-výskumných aktivít. Odzrkadľujú to práce, ktoré sa vyznačujú moderným interdisciplinárnym prístupom ku krajine v premenách vekov. Je si vedomý skutočnosti, že iba v kontexte európskeho vývoja možno interpretovať kultúrny vývin územia Slovenska od počiatkov osídlenia v praveku a vo včasnej dobe dejinnej až do súčasnosti. Svedčia o tom jeho práce o geografickom postavení nášho územia na rozhraní rôznych kultúrnych svetov a späť jeho vývoja s procesmi v bližších či vzdialenejších oblastiach.

Je len prirodzené, že sa venoval rekonštrukcii prehistorickej a historickej krajiny a jej temporálnych zmien. Vo vybraných prácach (napr. v monografii venovanej petrografickej analýze kameňa rímskeho kastela v Iži pri Komárne) neskúma krajinu celostne, ale iba s jej konkrétnou časťou; výslednicou je objasnenie problematiky geologickej stavby územia a následne transformácia do dimenzie konkrétnej architektúry.

Zvlášť by som chcel oceniť fakt, že pri výskume krajiny P. Chrastina využíva možnosti širokého spektra metód, medzi ktorými (okrem historických, či krajino-

archeologických metód) prevažujú aj postupy, či metodiky z oblasti prírodných vied, napr. komplexnej fyzickej geografie/geoekológie, krajinnej ekológie, geológie a i.).

Rád zdôrazňujem, že závery či dosiahnuté výsledky a ich interpretácie, charakterizuje historický (i prehistorický) kontext, tak charakteristický i vlastný modernej historickej geografii. P. Chrastina skúmaný problém, pravdaže, sleduje v princípe z aspektu historickej interpretácie konkrétnej udalosti. Ako príklady možno uviesť: rekonštrukciu antického príbehu „o zázračnom daždi“ z obdobia markomanských vojen, resp. i modelovanie priebehu bitky pri Trenčíne z augusta 1708 na „3D“ modeli bojiska, rozprestierajúceho sa medzi Soblahovom, Trenčianskou Turnou a Mníchovou Lehotou. A práve v tejto súvislosti zvyrazňujem najmä skutočnosť, že P. Chrastina sa na rozdiel od iných bádateľov z prostredia – nielen – slovenskej historickej komunity neobmedzuje „iba“ na konštatovanie faktov, ale pokúša sa aj o ich zmysluplnú interpretáciu v širších historických súvislostiach. I s náležitým presahom do nadštandardného chronologického rámca: v rozmedzí prehistória – história – súčasnosť; a dokonca i budúcnosť. Aj preto azda nie je náhodou, že je, o. i., aj autorom dvoch metód rekonštrukcie prehistorickej a historickej krajiny. Domnievam sa, že nie je v tejto súvislosti potrebné uvádzať ďalšie príklady, dokazujúce prínosnosť a vedeckú erudovanosť autora, ktorý nie je jednodomý. Z interdisciplinárnosti prístupov k problémom rieši „veci“ aj s náležitým nadhľadom. Daná kvalita postupov inauguranta je totiž nielen moderným trendom vo vede v prírodných, technických a spoločenských vedách, ale aj nevyhnutnou podmienkou rozvoja vedy a kultúry v budúcnosti. Rád by som sa práve v tejto súvislosti odvolal aj na názor človeka – vedca s medzinárodným renomé, ktorým je Dr. h. c. našej Univerzity - Prof. L. E. Roth. Povedal: *„Mám rovnocenný záujem o minulosť aj o budúcnosť... Som toho názoru, že minulosť sa prejavuje v budúcnosti. Keď chceme vedieť, kam ideme, musíme vedieť, odkiaľ sme prišli. Domnievam sa, že je základnou chybou, ak vedec nevláda históriu svojho odboru. Keď pre nič iné, tak preto, aby sa vyhol omylom, ktoré už urobili jeho predchodcovia...“*. Prečo tento názor významného vedca uvádzam v tomto oponentskom posudku? Predovšetkým preto, že je povinnosťou každého vysokoškolského pedagóga, aktívneho v oblasti vedy, aby výsledky svojej vedecko-výskumnej činnosti sprístupňoval aj spoločnosti a nerobil iba vedu pre vedu, ale aj s cieľom – formovanie vedomia spoločnosti. Osobitne to platí pre humanitné vedy a najmä historické disciplíny.

Pedagogická činnosť

Napokon by som sa chcel zmieniť aj o pedagogických aktivitách P. Chrastinu, ktorý garantuje i prednáša na FF UKF disciplíny: Environmentálna história a Ekohistória. Ide o aktuálne problémy, ktoré Katedra histórie Filozofickej fakulty UKF v Nitre ponúka ako jediná z vysokých škôl na Slovensku. Oba kurzy sa vyznačujú interdisciplinárnou, zodpovedajúcou odbornej profilácii: história – geografia a archeológia. Spomenutý časovo i kvalitatívne široký „r o z m e r“ vedecko-výskumných aktivít P. Chrastinu je akceptovaný aj bádateľmi – pedagógmi nielen z oblasti historickej geografie doma i v zahraničí. Svedčí o tom aj členstvo P. Chrastinu v redakčných radách na Slovensku a v zahraničí, zaoberajúcich sa problematikou transformácie krajiny a s akcentom na problémy krajinnej ekológie.

Záverom môjho posudku by som mohol oceniť aj mnohé iné aktivity v oblasti organizátorskej, ale najmä pedagogickej činnosti. Doc. P. Chrastina je nepochybne výraznou kreatívnou, vedeckou a pedagogickou osobnosťou. Svojou doterajšou vedeckou spisbou presvedčil domácu a zahraničnú komunitu, pretože sa venoval aktuálnym problémom, ktoré sú v popredí európskeho bádania. Jeho doterajšie výskumné aktivity v posudzovaných oblastiach dokladajú vysoko nadštandardné plnenie požadovaných kritérií pre vymenúvacie konanie za profesora na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre v súlade so zákonom č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a vyhlášky Ministerstva školstva SR č. 6/2005 o získavaní vedecko-pedagogických titulov. Navrhujem preto, aby doc. RNDr. Petrovi Chrastinovi, PhD. bol udelený titul profesor v odbore 2.1.7 história.

V Nitre, 21.3.2014

Prof. PhDr. Jozef Vladár, DrSc.